

Najvtipnejší z vtipných **TERRY
PRATCHETT**

KONIEC SVETA V HYPERMARKETE

Prvá kniha nómov

KONIEC SVETA V HYPERMARKETE

Prvá kniha nómov

Terry Pratchett

KONIEC SVETA V HYPERMARKETE

Prvá kniha nómov

slovar

Prvý raz vyšlo ako Truckers vo vydavateľstve
Random House Children's Publishers UK, a division
of The Random House Group Limited
Copyright © Terry and Lyn Pratchett 1989
Artwork © Mark Beech
Published by arrangement with Random House Children's
Publishers UK, a division of The Random House Group
Limited. Text copyright © Terry and Lyn Pratchett 1989
Translation © Vladislav Gális 2016
Slovak edition © Vydavateľstvo SLOVART, spol. s r. o., 2016

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto knihy sa nesmie
reprodukovať ani šíriť v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek
prostriedkami, či už elektronickými, alebo mechanickými,
vo forme fotokópií či nahrávok, respektíve prostredníctvom
súčasného alebo budúceho informačného systému bez
predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN 978-80-556-2286-6
www.slovart.sk

Aj túto knižku venujem Rhianne.

O NÓMOCH A ČASE^v

Nómovia sú malí. Vo všeobecnosti platí, že malé bytosti nežijú dlho. Ale možno žijú rýchlo. Vysvetlím vám to.

Jedným z najkratšie žijúcich tvorov na planéte Zem je dospelá podenka. Žije jeden deň. Najdlhšie žijú borovice dlhoveké, dožívajú sa vyše 4 700 rokov.

Mohlo by sa zdať, že je to voči podenkám nespravodlivé. Nezáleží však na tom, aký dlhý je váš život, ale ako ho vnímate.

Podenke možno jedna hodina pripadá ako celé storočie. Staré podenky možno vysedávajú a šomrú, že táto minúta sa nedá ani porovnať so starými zlatými minútami, keď bolo všetko lepšie, kofola hustejšia a larvy aspoň trochu poslúchali. Zatiaľ čo stromy, ktoré sa nepreslávili rýchlymi reakciami, si možno ani poriadne nestihnú všimnúť blikajúce hviezdy na oblohe, a už ich skolia drevozonné huby a červotoč.

Všetko je relatívne. Čím rýchlejšie žijete, tým viac sa čas vlečie. Nóm prežíva jeden rok tak dlho ako človek desať rokov. Nezabúdajte na to. Nech vás to netrápi. Ani ich to netrápi. Dokonca o tom vôbec nevedia.

Na začiatku...

- I. Na začiatku bolo miesto.
- II. Na miesto prišiel Arnold a Arnold (zal. r. 1905) a vo svojej múdrosti uzrel, že skrýva veľké možnosti.
- III. Miesto sa totiž nachádzalo na Hlavnej ulici.
- IV. Autobusová doprava tam premávala bez prekážok.
- V. A riekol Arnold a Arnold (zal. r. 1905): Ajhľa, ustanovím tu Hypermarket, aký ešte svet nevidel.
- VI. Ustanovím ho po dĺžke od Čučoriedkovej ulice až po Rybí trh, po šírke od Hlavnej ulice až po Brusnicovú ulicu.
- VII. Ustanovím päť poschodí a suterén; vnútri výťahy, čo budú premávať od svitu do mrku; na mínus jednotke ustanovím kotolňu, kde bude blčať večný oheň; a na najvyššom poschodí ustanovím Administratívu, ktorá bude panovať nad celým stvorenstvom.
- VIII. Nech každé ucho počuje a každé oko vidí, čo je pravda o Arnoldovi a Arnoldovi (zal. r. 1905): Všetko pod jednou strechou. A Hypermarket ponesie meno Arnold a Arnold (zal. r. 1905).
- IX. A tak sa aj stalo.
- X. Arnold a Arnold (zal. r. 1905) rozdelil Hypermarket na oddelenia: Železiarstvo, Korzety, Móda a podobne a stvoril človeka, aby človek naplnil Hypermarket všetkým možným aj nemožným tovarom, a človek povedal: Áno, je tu naozaj všetko. A potom Arnold a Arnold (zal. r. 1905) riekol: Stvorím nákladné autá červenej a zlatej farby, nech vyrazia do diaľav, aby všetci vedeli, že Arnold a Arnold (zal. r. 1905) ponúka aj rozvoz tovaru k vám domov.
- XI. Nech je tu mikulášsky kútik, nech sú tu zimné výpredaje, letné výpredaje, škola volá a pestrá ponuka po celý rok.
- XII. A do Hypermarketu vstúpili nómovia a stal sa na večné veky ich domovom.

Z Knihy Nómovej, Suterény, verše I – XII

PRVÁ KAPITOLA

Toto je príbeh o ceste domov.

Príbeh o dlhej ceste.

Príbeh o nákladiaku, ktorý sa prehnať cez spiacie mesto až na poľné cesty, vrážal do pouličných lúč, knísal sa zbožka nabok, rozbíjal výklady a prudko zastal, keď ho naháňala polícia. A keď sa šokovaní policajti vrátili do svojho auta a oznámili do vysielacky: *Len si to predstavte! Ten nákladiak jazdí bez vodiča!*, stal sa z neho príbeh o nákladiaku, ktorý znovu naštartoval, unikol zhrozeným policajtom a zmizol do noci.

Lenže príbeh sa tam neskončil.

Vlastne sa tam ani nezačal.

Hnusne lialo. Lialo v jednom kuse. Bol to lejak, ktorý je oveľa mokrejší ako obyčajný dážď, lejak, ktorý tvoria obrovské kvapky a husté spršky, taký lejačisko, ktorý vlastne ani nie je lejak, ale zvislé more, len kde-tu prerušované úzkymi medzierkami vzduchu.

Kvapky vyrývali plastické tetovanie do starých škatuliek od hamburgerov a mastných papierových obalov od hranolčekov v drôtenom koši, ktorý Valihrachovi poskytol dočasný úkryt.

Len sa naňho pozrite. Mokrý ako myš. Uzímený. Celý utrápený. A vysoký desať centimetrov.

V odpadkovom koši sa väčšinou lovil dobre, dokonca aj v zime. Často sa tam našlo zopár studených hranolčekov zabudnutých v obale, občas dokonca kuracia kosť. Zopár ráz sa tam mihol aj potkan. Bol to šťastný deň, keď sa tam potkan mihol naposledy – zásoby im vydržali celý týždeň. Háčik bol v tom, že na tretí deň už máte potkaniť po krk. Vlastne už po treťom hlte.

Valihrach sa s nádejou obzeral po parkovisku pre nákladiaky.

A je tu, presne načas – rúti sa cez mláky, brzdy zasyčia a zastavuje.

Valihrach už štyri týždne sledoval, ako sem tento nákladiak prichádza každý utorok a štvrtok ráno. Dôkladne odmeral, na ako dlho vodič zastaví.

Mali presne tri minúty. Pre bytosť veľkosti nóma je to vyše polhodiny.

Zliezol po mastnom papieri, zoskočil z dna odpadkového koša a rozbehol sa k okraju parkoviska, kde čakala Brita so starkými.

„Je tu!“ zvolal. „Poďme!“

Stonajúc a hundrúc vstali. Už to s ním absolvovali veľa krát. Vedel, že nemá zmysel na nich kričať. Iba čo by ich to znervóznilo a zmatlo, a potom by frflali ešte väčšmi. Ofrflávali staré hranolčky, dokonca aj keď im ich Brita prihrala. Ofrflávali potkaninu. Už vážne uvažoval, či od nich

neodíde, ale nevedel sa k tomu prinútiť. Potrebovali ho. Potrebovali niekoho, na koho by mohli frflať.

Žiaľ, boli strašitánsky pomalí. Valihracha div neporazilo.

Radšej sa obrátil k Brite.

„Prosím ťa,“ požiadal ju, „trochu ich posúr, lebo sa nikdy nerozhýbu.“

Pohladkala ho po ruke.

„Boja sa,“ povedala. „Choď prvý. Ja ich privediem.“

Nebolo času na škriepky. Valihrach sa rozbehol naspäť cez rozbahnené parkovisko a cestou uvoľňoval povraz s hákom. Trvalo mu týždeň, kým vyrobil hák z kúska drôtu odtrhnutého z plotu, a celý deň si nacvičoval hádzanie. Keď sa teraz približoval ku kolesu nákladiaka, už ním mával nad hlavou.

Hák sa na druhý pokus zachytil o vrch plachty. Valihrach pomykal povrazom, potom sa zaprel o pneumatiku a vytiahol sa hore.

Nerobil to prvýkrát. Nie, spravil to už tri či štyri razy. Vliezol do tmy pod ťažkú plachtu, vytiahol ďalší povraz a čo najpevnejšie ho uviazal o jedno z lán, hrubých ako jeho rameno.

Potom sa spustil naspäť k bočnici a, chvalabohu, Brita už poháňala po štrku starcov. Počul, ako šomrú na kaluže.

Valihrach netrpezlivo poskakoval.

Zdalo sa, že to trvá celé hodiny. Vysvetľoval im to už miliónkrát, lenže v detstve ich na korbu nákladiaka nevyťahovali a nechápali, prečo by s tým mali začínať na staré kolená. Napríklad stará babka Morka trvala na tom, že všetci muži sa musia odvrátiť, aby jej nevideli pod sukne, a starý Suchopár tak fňukal, až ho musel Valihrach spustiť

nižšie, aby mu Brita mohla zaviazať oči. Nebolo to až také zlé, keď už povytáhoval hore prvých, lebo mohli pomôcť ostatným držať sa povrazu, ale čas bežal.

Ako poslednú vytiahol Britu. Bola ľahká ako pierko. Našťastie boli ľahkí všetci. Každý deň sa im nepošťastilo uloviť potkana.

Bolo to skvelé. Všetci sa ocitli na korbe. Valihrach stále natahoval uši, či nezačuje kroky na štrku a buchnutie dverí na kabíne, zatiaľ sa však nič nedialo.

„Dobre,“ vydýchol, a až sa chvel od námahy. „To by sme mali. A teraz sa už len...“

„Spadla mi Vec,“ povedal starý Suchopár. „Vec. Spadla mi, vieš? Spadla mi dole pri kolese, keď mi Brita zaväzovala oči. Choď po ňu, chlapče.“

Valihrach naňho zhrozene pozrel. Potom vystrčil hlavu spod plachty, a naozaj tam bola, hlboko pod ním. Maličká čierna kocka na zemi.

Vec.

Ležala v mláke, ale to jej nemohlo ublížiť. Veci nikdy nič neuškodilo. Nebola ani len horľavá.

Vzápätí začul pomalé kroky na štrku.

„Nemáme čas,“ zašepkal. „Fakt nemáme čas.“

„Nemôžeme odísť bez nej,“ povedala Brita.

„Samozrejme, že môžeme. Veď je to len... no, len vec. Tam, kam ideme, tú somarinu nebudeme potrebovať.“

Len čo to vyslovil, zmocnil sa ho pocit viny a nemohol uveriť, že mu také niečo vyšlo z úst. Brita naňho zhrozene vyvalovala oči. Babka Morka sa rozochvene vystrela.

„Nech ti je odpustené!“ štekla. „Také strašné slová! Povedz mu to, Suchopár.“ Štuchla Suchopára do rebier.

„Bez Veci nikam nejdem,“ odul sa Suchopár. „Nie je to...“

„Počúvaj svojho náčelníka,“ prerušila Suchopára babka Morka. „A poslúchaj ho. Vraj ju tu máme nechať! To by nebolo slušné. Ani správne. Len sa pekne vyber po ňu.“

Valihrach sa mlčky zahľadel do mazľavého blata, potom znechutene prehodil povraz cez okraj a spustil sa nadol.

Lialo ako z krhly, k dažďu sa pridali aj sneh. Šľahal doňho vietor, keď klesal popri veľkom oblúku kolesa a sťažka pristál v kaluži. Natiahol ruku a zdvihol Vec...

Vtedy sa nákladiak pohol.

Najprv sa ozval hukot – taký silný, že prestal byť obyčajným zvukom a stala sa z neho jednoliata stena hluku. Potom nastala explózia páchnuceho vzduchu a vibrácia, pri ktorej sa triasla zem.

Valihrach mykol povrazom a zakričal na tých hore, aby ho vytiahli, no vzápätí si uvedomil, že nepočuje ani vlastný hlas. Ale niekto sa dovtípil, lebo len čo sa veľké koleso začalo krútiť, povraz sa napol a Valihrach pocítil, ako sa mu chodidlá odliepajú od blata.

Poskakoval a vrtel sa sem a tam, kým ho bolestne pomaly vyťahovali popred koleso. Otáčalo sa len pár centimetrov od neho, už vyzeralo len ako čierna studená šmuha, a v hlave mu nepretržite búšil hukot.

Nebojím sa, opakoval si v duchu. Nič horšie som ešte nevidel, ale nenaháňa mi to strach. Je to totiž také hrozné, že ešte aj strach pred tým ušiel.

Mal pocit, akoby sa nachádzal v maličkovej teplej kukle ďaleko od všetkého hluku a vetra. Zomriem, pomyslel si, a to všetko len pre túto Vec, ktorá nám aj tak nikdy nepomohla, je to zbytočný rároh, a ja teraz zomriem a pôjdem do Nebies. Ktovie, či starý Suchopár hovorí pravdu o tom, čo sa deje po smrti. Je trochu kruté, že nóm musí najprv

zomrieť, aby to zistil. Už roky sa večer čo večer pozerám na oblohu, a nikdy som tam nevidel nómov...

Ale aj tak na tom nezáležalo, bolo to všetko mimo neho, nebolo to skutočné...

Načiahli sa k nemu ruky, chytili ho pod pazuchami, vytiahli ho do hrmotu pod plachtou a trochu nasilu mu zobrali Vec.

Za zrýchľujúcim nákladiakom visela nad lúkami sivá dažďová opona.

A v celom kraji už nebolo nómov.

Kedysi, keď menej pršiavalo, ich tam bolo veľa. Valihrach si pamätal aspoň štyridsiatic. Lenže potom prišla diaľnica, potok odvedli do potrubia pod zem a najbližšie kríky vysekali. Nómovia odjakživa žili na kraji sveta a krajov sveta bolo akosi čoraz menej.

Nómov ubúdalo. V mnohých prípadoch išlo o prirodzenú smrť, a keď meriate desať centimetrov, prirodzenú smrť pre vás predstavuje všetko, čo má zuby, rýchlosť a hlad. Potom sa Pyroch, najväčší dobrodruh zo všetkých, vybral raz v noci na čele zúfalej výpravy cez cestu preskúmať les na druhej strane. Nevrátil sa ani jeden nóm. Podľa niektorých to mali na svedomí jastraby, podľa iných nákladiak. Ďalší dokonca vraveli, že prešli do polovice cesty, a tam zostali uväznení naveky na stredovej čiare medzi nekonečnými svištiacimi prúdmi áut.

Potom neďaleko cesty postavili malú reštauráciu s občerstvením. V istom zmysle to bol pokrok. Záviselo to od uhla pohľadu. Ak sa studené zvyšky hranolčiekov a sivej kuraciny dali považovať za jedlo, potom ho odrazu bolo dosť pre všetkých.

Napokon prišla jar, Valihrach sa poobzeral a zistil, že zostali len desiati a z toho ôsmi boli takí starí, že už veľa nezmohli. Starý Suchopár mal takmer desať rokov.

Bolo to strašné leto. Brita organizovala starčekov, ktorí sa ešte vládali zúčastňovať na polnočných výpravách do smetných košov, a Valihrach sa pokúšal loviť.

Chodiť osamote na lov bolo ako zomierať po kúskoch. To, čo ste sa pokúšali uloviť, sa väčšinou pokúšalo uloviť vás. A ešte aj keď ste mali šťastie a niečo ste ulovili, ako ste to mali doteperiť domov? Potkana vliekol dva dni, a to ešte v noci nemohol zažmúriť oka, čo sa musel ruvať o mäso s ostatnými tvormi. Desať mocných lovcov dokázalo hocičo – vyberať osie hniezda, nastavovať pasce myšiam, chytať krtky –, ale osamelý lovec, ktorému vo vysokej tráve nemal kto kryť chrbát, nebol ničím iným ako korisťou pre každé stvorenie s pazúrmí.

Ak chcete dosť potravy, potrebujete veľa zdravých lovcov. Lenže ak chcete veľa zdravých lovcov, potrebujete dosť potravy.

„Na jeseň bude dobre,“ povedala Brita a obväzovala mu rameno, kde ho pohryzol hranostaj. „Budú rásť huby, orechy a lesné plody.“

Lenže huby nerástli, a tak lialo, že väčšina lesných plodov zhnila ešte skôr, ako dozrela. Aspoňže orechov bolo nadostač. K najbližšej lieske to trvalo pol dňa. Valihrach vládol odniesť zo desať orechov, ak rozbil škrupiny, a vliekol ich v papierovom vrecku z odpadkového koša. Zabralo mu to deň, celý čas riskoval útok jastrabov a bola to strava presne na jeden deň.

A potom dažde tak premáčali pôdu, že sa im prepadla zadná stena skrýše. Takmer sa mu ulavilo. Bolo to lepšie

ako počúvať frflanie, že nerobí základnú údržbu. A ešte tu bol oheň. Pri vchode do skrýše bol potrebný oheň – jednak na varenie, jednak na odháňanie nočných dravcov. Babka Morka jedného dňa zaspala a nechala ho vyhasnúť. Výnimočne mala aspoň toľko slušnosti, aby sa zahanbila.

Keď sa v tú noc Valihrach vrátil, dlho hľadel na kôpku studeného popola, potom zapichol oštep do zeme, rozosmial sa a neprestal sa smiať, až kým sa nerozplakal. Nevládal sa ani pozrieť na ostatných. Musel si ísť sadnúť von a Brita mu priniesla za škrupinku žihľavového čaju. Studeného žihľavového čaju.

„Všetkých to veľmi rozrušilo,“ poznamenala.

Valihrach sa duto zasmial. „Verím,“ povedal. „Počul som ich: ‚Mal si priniesť ďalší ohorok, chlapče, práve sa mi minul tabak... Už dávno sme nemali ryby, nože si nájdi trochu času a zjdi k rieke... Tá dnešná mládež myslí len na seba, to my za našich mladých čias...‘“

Brita vzdychla. „Nevedia, čo hovoria,“ povedala. „Neuvedomujú si to. Keď boli mladí, boli nás stovky.“

„Potrvá niekoľko dní, kým znovu založíme oheň,“ vyhlásil Valihrach. Mal šošovku z okuliarov, ale aby z nej bola iskra, potrebovali mimoriadne slnečný deň.

Bezmyšlienkovito štuchal chodidlom do blata.

„Už mám toho dosť,“ zamrmlal potichu. „Odídem.“

„Ale my ťa potrebujeme!“

„Aj ja sa potrebujem. Veď uznaj, čo je toto za život?“

„Ale keď odídeš, zomrú!“

„Zomrú tak či tak,“ zavrčal Valihrach.

„To je od teba hnusné!“

„Je to pravda. Aj tak každý zomrie. Aj tak zomrieme. Pozri sa na seba. Stále len perieš, upratuješ, varíš a obska-

kuješ ich. Už máš takmer tri roky! Je načase, aby si začala žiť vlastným životom.“

„Keď som bola malá, babka Morka bola ku mne veľmi milá,“ vyhlásila Brita. „Aj ty raz zostarneš.“

„Myslíš? Aj keby, kto by tak asi na mňa drel?“

Valihrach si uvedomil, že zúri čoraz väčšmi. Bol presvedčený, že má pravdu. Lenže mal aj pocit, že sa mýli, a tým to bolo horšie.

Dlho o tom premýšľal a zakaždým ho to nazlostilo a priviedlo do rozpakov. Všetci múdri, priami a odvážni dávno odišli – či už tak, alebo onak. Valihrach, chlapče zlatý, hovorili mu, postaraj sa o starcov, a my sa vrátime, ani sa nenazdáš, len čo nájdeme lepšie miesto. Vždy keď si na to zlatý chlapec Valihrach spomenul, nahneval sa na nich, že odišli, a na seba, že zostal. Zakaždým ustúpil, v tom bola jeho slabosť. Vedel to. Aj keď si na začiatku niečo sľúbil, vždy sa vydal cestou najmenšieho odporu.

Brita naňho gánila.

Mykol plecom.

„Dobre, dobre, môžu ísť s nami,“ povedal.

„Vieš, že nepôjdu,“ vyhlásila. „Sú príliš starí. Všetci tu vyrastali. Páči sa im tu.“

„Páči sa im, keď ich obskakujeme,“ zašomral Valihrach.

Nechali to tak. Na večeru boli orechy. Valihrach vo svojom našiel červíka.

Potom vyšiel von, sadol si na svah, podoprel si bradu a znovu sa zadíval na diaľnicu.

Bol to prúd červených a bielych svetiel. V tých plechovkách sedeli ľudia a venovali sa svojim záhadným záležitosťami. Stále niečo robili.